

Nr 22

Utlåtande i anledning av motioner om förenkling och förbilligande av frökontrollen.

I de likalydande vid 1970 års riksdag väckta motionerna I: 915 av herr *Ingvar Andersson m. fl.* och II: 1102 av herrar *Wachtmeister* och *Hedin* har hemställts att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t begära en utredning syftande till att förenkla och förbilliga frökontrollen.

Utskottet har inhämtat yttranden över motionerna från lantbruksstyrelsen, statskontoret, statens centrala frökontrollanstalt och Sveriges lantbruksförbund.

Utskottet. Statens centrala frökontrollanstalt är centralt organ för den statliga frökontrollverksamheten. Anstaltens huvudsakliga arbetsuppgifter är att undersöka utsädesvaror samt utföra statsplombering av utsädesparti, som uppfyller vissa kvalitetskrav. Vid anstalten bedrivs även forskning och försöksverksamhet i syfte att utveckla analysmetoder och för att främja att fullgott utsäde tillhandahålls. I anslutning till sin verksamhet ger anstalten råd och anvisningar i hithörande ämnen till främst jordbrukare. Anstalten, som står under tillsyn av lantbruksstyrelsen, bedriver sin verksamhet dels vid en huvudinstitution i Solna, dels vid filialer i Lund, Landskrona, Getinge och Umeå. Officiell frökontrollverksamhet förekommer också vid lokala anstalter i Linköping, Skara och Örebro. Sistnämnda anstalter, för vilka hus-hållningssällskapen i respektive län är huvudmän, står under inspektion av statens centrala frökontrollanstalt.

I motionerna I: 915 och II: 1102 anförs att de kostnader som är förbundna med den statliga frökontrollverksamheten kan uppskattas till ca 10 milj. kr., vilket motsvarar den sammanlagda kostnaden för växtförädling i vårt land. Motionärerna, som ifrågasätter om detta är ett rimligt förhållande, anser att förutsättningarna för den statliga frökontrollverksamheten numera förändrats så väsentligt att såväl åtskilliga av dess uppgifter som dess organisation är i behov av en översyn. Vid en sådan översyn bör enligt motionärernas mening bl. a. övervägas en minskning av antalet anstalter från åtta till fyra samt en reducering av antalet i plomberingssystemet ingående generationer av utsädesvaror. Vidare ifrågasätts om inte analyslaboratorier av enskild karaktär vid större utsädesföretag skulle kunna ges en auktoriserad ställning inom frökontrollverksamheten. Med hänvisning till vad sålunda anförts hemställer motionärerna att riksdagen hos Kungl. Maj:t begär en utredning syftande till att förenkla och förbilliga frökontrollen.

Även om de i ärendet hörda remissinstanserna inte till alla delar ansluter sig till de synpunkter och förslag som framförts i motionerna, är de genomgående överens med motionärerna, att en översyn av den statliga frökontrollverksamheten är motiverad. Lantbruksstyrelsen betonar dock i sammanhanget att grundvalen för övervägandena måste göras bred. Enligt styrelsens mening får man sålunda inte se frökontrollen som en fristående företeelse, utan att man måste sätta in den i en bild, där en rad nationella och internationella förteelser på utsädeshanteringsens område beaktas.

Utskottet vill för sin del framhålla angelägenheten av att den statliga frökontrollverksamheten, i syfte att tillförsäkra jordbrukarna ett fullgott utsäde till minsta möjliga kostnad, fortlöpande anpassas till ändrade förutsättningar i fråga om marknadsföringen av utsäden m. m. Successiva sådana anpassningåtgärder har också vid olika tillfällen vidtagits. Detta hindrar dock inte att utskottet i likhet med motionärerna och de i ärendet hörda remissinstanserna anser att en grundlig översyn av frökontrollens mål och medel nu kan vara motiverad. Som framgår av remissyttrandena har styrelsen för statens centrala frökontrollanstalt efter samråd med lantbruksstyrelsen i skrivelse till Konungen den 26 februari 1970 hemställt att Kungl. Maj:t måtte föranstalta om en utredning rörande frökontrollverksamhetens uppgifter och organisation. Det förutsätts i denna skrivelse att en sådan utredning skall läggas upp på bred bas och innefatta studier av de viktigare områden som direkt eller indirekt påverkar eller påverkas av frökontrollsystemet i vårt land.

Den av motionärerna väckta frågan har sålunda aktualiserats hos Kungl. Maj:ts kansli. Med hänsyn härtill och då det synes råda allmän enighet rörande behovet av en prövning av frökontrollens framtida uppgifter och organisation förutsätter utskottet att syftet med motionerna kommer att tillgodoses utan att riksdagen gör någon särskild framställning i ämnet.

Utskottet hemställer

att riksdagen anser motionerna I: 915 och II: 1102 besvarade med vad utskottet anfört.

Stockholm den 21 april 1970

På jordbruksutskottets vägnar:

NILS G. HANSSON

Vid detta ärendes slutbehandling har närvarit

från första kammaren: herrar Mossberger (s), Skårman (fp), Hedström (s)*, Magnusson (s), Augustsson (s), Sveningsson (m)*, Annerås (fp)* och Ingvar Andersson (m);

från andra kammaren: herrar Hansson i Skegrie (cp), Arweson (s)*, Johanson i Västervik (s), Antby (fp), Eliasson i Moholm (m)*, Lundmark (s), Trana (s), Jonasson (cp), fru Lindberg (s) och herr Björk i Påarp (s).

* Ej närvarande vid justeringen.

Yttranden över motionerna I:915 och II:1102**Lantbruksstyrelsen (4.3.1970)**

Lantbruksstyrelsen instämmer i motionärernas uppfattning att en frökontroll och statlig plombering av utsädesvaror behövs och anför vidare.

Styrelsen kan bekräfta att förutsättningarna för den officiella frökontrollen i Sverige såtillvida har förändrats att utsädeshandeln numera är koncentrerad till ett litet antal företag och organisationer.

Det ligger nära till hands att söka så snabbt och väl som möjligt anpassa frökontrollverksamheten till dessa och andra förändringar i marknadsföringen av utsäden. Successiva sådana anpassningssträvanden har i allt högre grad kommit att sätta sin prägel på den statliga frökontrollverksamheten. Det hindrar inte att en grundlig översyn av frökontrollens mål och medel nu kan vara motiverad.

Lantbruksstyrelsen återkommer till den frågan. Dessförinnan skall ett par detaljer i motionerna beröras.

Enligt motionärerna torde "den statliga frökontrollen och de kostnader som är förbundna med kontrollen därutöver" uppgå till ca 10 milj. kr. per år. Att ställa denna kostnadsuppgift direkt mot den beräknade sammanlagda kostnaden för växtförädlingen i vårt land — likaledes ca 10 milj. kr. — ger en i viss mån skev bild av de verkliga kostnadsrelationerna. Kostnadsuppgiften 10 milj. kr. för frökontrollen inrymmer nämligen inte bara direkta kontrollkostnader utan också kostnader för forskning och försökverksamhet samt för allmänt utsädesvårdande insatser, som enligt instruktionen åligger statens centrala frökontrollanstalt. Dessa senare kostnadsandelar — som alltså inte avser den egentliga kontrollverksamheten — är av sådan storleksordning att man inte kan bortse därifrån vid jämförelsen.

Frågorna om den optimala storleken på en frökontrollanstalt och konsekvenserna därav vid en bedömning av det behövliga antalet anstalter kan naturligtvis diskuteras mot bakgrund av nuvarande förhållanden och erfarenheter. Riktigare synes dock vara att studera dessa spørsmål i samband med mera allmänna överväganden rörande frökontrollens framtida arbetsuppgifter och arbetsformer samt organisation. Det går inte att utan vidare på förhand säga att en minskning av antalet anstalter från 8 till 4 skulle vara det mest ändamålsenliga och ekonomiskt riktiga.

Också frågorna om antalet generationer i statsplomberingssystemet och om auktorisation av enskilda laboratorier måste placeras in i ett större sammanhang. Man kan här inte förbigå problemställningar, som ligger vid sidan om själva frökontrollkomplexet.

Förenklingar och kostnadsbegränsningar vid det framtida frökontrollarbetet kan vara en viktig utredningsuppgift. Grundvalen för överväganden i sådant syfte måste emellertid göras bred. Man får inte se frökontrollen som en fristående företeelse utan måste sätta in den i en bild, där en rad nationella och internationella företeelser på utsädeshanteringsens område beaktas.

Som ett exempel kan nämnas att en begränsning av antalet generationer i statsplomberingssystemet sannolikt medför ekonomiska och andra conse-

kvenser av sådan natur vid inrikes- och utrikeshandeln med utsäden att man inte kan bortse därifrån.

Inom statens centrala frökontrollanstalt aktualiserades i följd vissa organisationsfrågor av betydelse för anstaltens verksamhet. Fortsättningsvis har organisationsfrågorna dryftats inom anstaltsstyrelsen också under innevarande år. I enlighet med ett styrelsebeslut i början av februari har anstalten anhållit att Kungl. Maj:t måtte föranstalta om en utredning rörande frökontrollverksamhetens uppgifter och organisation. Det förutsätts att en sådan utredning skall läggas upp på bred bas och innefatta studier av de viktigare områden som direkt eller indirekt påverkar eller påverkas av frökontrollsystemet i vårt land.

Framställningen har avgivits efter samråd med lantbruksstyrelsen.

Statskontoret (24.2.1970)

Statskontoret anför, att ämbetsverket under åren 1963—1964 lade ned ett omfattande arbete på tidsstudier och andra undersökningar rörande frökontrollens arbetsmetoder, dess geografiska förläggning m. m. Den nu föreslagna utredningen innebär enligt statskontorets mening så till vida ett nytt grepp som det ställs i utsikt att hela frökontrollverksamheten skulle kunna skäras ned och förbilligas. Huruvida detta är en realistisk tanke kan inte utan vidare bedömas, men statskontoret håller det inte för osannolikt att en översyn i linje med motionärernas förslag skulle vara motiverad.

Statens centrala frökontrollanstalt (27.2.1970)

Styrelsen för statens centrala frökontrollanstalt anför att styrelsen efter samråd med lantbruksstyrelsen i skrivelse till Konungen av den 26 februari 1970 hemställt om att Kungl. Maj:t måtte föranstalta om en utredning av frökontrollens uppgifter och organisation. Under hänvisning till i nämnda skrivelse framförda synpunkter tillstyrker styrelsen motionärernas förslag.

Sveriges lantbruksförbund (3.3.1970)

Lantbruksförbundet finner det riktigt att en översyn görs av frökontrollens organisation och uppgifter, lämpligen genom ett utredningsförfarande. Förbundet anför efter samråd med Svenska lantmännens riksförbund följande.

De utsädesvårdande uppgifter som handhas av frökontrollanstalterna är av väsentlig betydelse för svenska lantbruket. Samtidigt som det är angeläget att hålla frökontrollkostnaderna inom rimliga gränser, är det angeläget att inte ge avkall på de kontroller och serviceuppgifter som frökontrollanstalterna utför.

En ny frökontrolltaxa är avsedd att träda i kraft den 1 juli 1970. Den kommer endast att medföra en omfördelning och icke en minskning av kostnaderna. Principen för de nya taxorna är, att varje kontrollåtgärd skall bära sina kostnader.

Det är väsentligt att kostnaderna för verksamheten hålls så låga som möjligt och förbundet finner det därför lämpligt, att man omprövar den nuvarande frökontrollens organisation. Därvid bör bl. a. undersökas möjligheten av att minska antalet frökontrollanstalter. I sammanhanget bör också prövas lämpligheten av en omlokalisering av statens centrala frökontrollanstalts huvudkontor, nu i Bergshamra.

I de framlagda motionerna har vissa tekniska problem berörts. Bl. a. har föreslagits, att antalet generationer i plomberingssystemet skulle minskas till två. Förbundet finner detta vara en onödig skärpning i jämförelse med nuvarande bestämmelse. De genetiska motiven för en sådan åtgärd är svaga, samtidigt som en dylik skärpning skulle leda till en fördyring för konsumenterna av utsäde.

När det gäller den obligatoriska efterkontrollodlingen för plomberingsklasserna D och E — bruksvaran — synes denna kunna ersättas av en stickprovskontroll. Sedan systemet med obligatorisk statsplombering och obrutet generationssamband införts och stabiliserat sig i vårt land, är behovet av obligatorisk efterkontrollodling inte lika stort som förut. Ett ersättande av den obligatoriska efterkontrollodlingen av bruksvaran med en stickprovskontroll skulle innebära en kostnadsbesparing utan att nämnvärt ge avkall på frökontrollverksamhetens utsädesvårdande uppgift.

Förbundet ställer sig tveksamt inför motionärernas förslag om auktorisation för analyslaboratorium vid större utsädesföretag. Frågan har diskuterats vid tidigare tillfällen, varvid det bl. a. visat sig att gränsdragningsproblemen är svåra.